

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

ДСТУ ISO 14024:2018
(ISO 14024:2018, IDT)

Екологічні маркування та декларації

ЕКОЛОГІЧНЕ МАРКОВАННЯ ТИПУ I

Принципи та процедури

Відповідає офіційному тексту

**З питань придбання офіційного видання звертайтеся до
національного органу стандартизації
(ДП «УкрНДНЦ» <http://uas.org.ua>)**

ПЕРЕДМОВА

- 1 РОЗРОБЛЕНО: Технічний комітет стандартизації «Охорона довкілля» (ТК 82)
- 2 ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 18 грудня 2018 р. № 500 з 2020–01–01
- 3 Національний стандарт відповідає ISO 14024:2018 Environmental labels and declarations — Type I environmental labelling — Principles and procedures (Екологічні маркування та декларації. Екологічне маркування типу I. Принципи та процедури)
Ступінь відповідності — ідентичний (IDT)
Переклад з англійської (en)
- 4 Цей стандарт розроблено згідно з правилами, установленими в національній стандартизації України
- 5 НА ЗАМІНУ ДСТУ ISO 14024:2002

Право власності на цей національний стандарт належить державі.
Заборонено повністю чи частково видавати, відтворювати
здля розповсюдження і розповсюджувати як офіційне видання
цей національний стандарт або його частини на будь-яких носіях інформації
без дозволу ДП «УкрНДНЦ» чи уповноваженої ним особи

ДП «УкрНДНЦ», 2019

ЗМІСТ

	с.
Національний вступ	V
Вступ до ISO 14024:2018	V
1 Сфера застосування	1
2 Нормативне посилання	1
3 Терміни та визначення понять	1
4 Призначеність екологічного маркування типу I	3
5 Принципи	3
5.1 Добровільний характер програми	3
5.2 Зв'язок з ISO 14020	3
5.3 Використання екологічних маркувань	3
5.4 Розгляд життєвого циклу	3
5.5 Вибірковість	3
5.6 Екологічні критерії для продукції	3
5.6.1 Розгляд аспектів життєвого циклу	3
5.6.2 Основні вимоги щодо критеріїв	4
5.7 Функційні характеристики продукції	4
5.8 Чинність вимог програми	4
5.8.1 Строки чинності	4
5.8.2 Строки аналізування	4
5.9 Консультування	4
5.10 Відповідність та перевірюваність	4
5.11 Якість даних	4
5.12 Прозорість	4
5.13 Доступність	5
5.14 Наукові засади екологічних критеріїв для продукції	5
5.15 Уникнення конфлікту інтересів	5
5.16 Компетентність перевіряльників	5
5.17 Витрати та оплата послуг	5
5.18 Конфіденційність	5
5.19 Взаємне визнання	5
6 Процедури	5
6.1 Загальні положення	5
6.2 Консультування із заінтересованими сторонами	6
6.3 Вибірання категорій продукції	6
6.3.1 Початкове дослідження	6

6.3.2 Подання пропозиції щодо категорії продукції	6
6.4 Вибирання та розроблення екологічних критеріїв для продукції	6
6.4.1 Вибирання екологічних критеріїв для продукції	6
6.4.2 Розроблення екологічних критеріїв для продукції	7
6.5 Вибирання функційних характеристик продукції	8
6.6 Звітування та оприлюднення	8
6.7 Запровадження змін до екологічних критеріїв для продукції	8
7 Вимоги щодо сертифікування та дотримання відповідності	8
7.1 Загальні положення	8
7.2 Основні поняття	8
7.2.1 Загальні положення	8
7.2.2 Загальні правила	9
7.2.3 Екологічні критерії для продукції та функційні характеристики продукції для кожної категорії продукції	9
7.3 Ліцензування	9
7.4 Процедури проведення оцінювання та демонстрування відповідності	9
7.4.1 Основний принцип	9
7.4.2 Наглядання та контролювання	9
7.4.3 Підтверджувальна документація	9
7.4.4 Декларації щодо відповідності	10
7.4.5 Перевірення	10
7.5 Моніторинг відповідності	10
7.6 Захист маркування	10
Бібліографія	10
Додаток НА (довідковий) Перелік національних стандартів України, ідентичних міжнародним та європейському стандартам, посилання на які є в цьому стандарті	11

НАЦІОНАЛЬНИЙ ВСТУП

Цей національний стандарт ДСТУ ISO 14024:2018 (ISO 14024:2018, IDT) «Екологічні маркування та декларації. Екологічне маркування типу I. Принципи та процедури», прийнятий методом пере-кладу, — ідентичний щодо ISO 14024:2018 (версія en) «Environmental labels and declarations — Type I environmental labelling — Principles and procedures».

Технічний комітет, відповідальний за цей стандарт в Україні, — ТК 82 «Охорона довкілля».

У цьому національному стандарті зазначено вимоги, які відповідають законодавству України.

До стандарту внесено такі редакційні зміни:

- слова «цей міжнародний стандарт» замінено на «цей стандарт»;
- структурні елементи цього стандарту: «Титульний аркуш», «Передмову», «Зміст», «Національ-ний вступ», першу сторінку, «Терміни та визначення понять» і «Бібліографічні дані» — оформлено згідно з вимогами національної стандартизації України;
- у розділі 2 та в «Бібліографії» наведено національні пояснення, виділені рамкою;
- вилучено «Передмову» до ISO 14024 як таку, що безпосередньо не стосується технічного змісту цього стандарту;
- додано довідковий додаток НА (Перелік національних стандартів України, ідентичних міжна-родним та європейському стандартам, посилання на які є в цьому стандарті).

Терміни «маркування» та «маркування» у цьому стандарті вжито згідно з ДСТУ 3966.

Копії нормативних документів, на які є посилання в цьому стандарті, можна отримати в Націо-нальному фонді нормативних документів.

ВСТУП до ISO 14024:2018

Є кілька підходів до екологічного маркування. Цей стандарт стосується програм екологічного маркування типу I щодо присвоєння екологічних маркувань продукції, яка задовольняє комплекс попередньо визначених вимог. Цим маркуванням ідентифікують продукцію, яку визначено як екологічно кращу в межах конкретної категорії продукції.

Програми екологічного маркування типу I є добровільними, ними можуть оперувати державні чи приватні агенції і вони можуть бути національного, регіонального чи міжнародного рівня.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

ЕКОЛОГІЧНІ МАРКОВАННЯ ТА ДЕКЛАРАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНЕ МАРКОВАННЯ ТИПУ I Принципи та процедури

ENVIRONMENTAL LABELS AND DECLARATIONS TYPE I ENVIRONMENTAL LABELLING Principles and procedures

Чинний від 2020-01-01

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Цей стандарт установлює принципи та процедури, застосовні для розроблення програм екологічного маркування типу I, зокрема вибирання категорій продукції, екологічних критеріїв для продукції та функційних характеристик продукції, а також для оцінювання та демонстрування відповідності. Цей стандарт також установлює процедури сертифікації для присвоєння цього маркування.

2 НОРМАТИВНЕ ПОСИЛАННЯ

Наведений нижче нормативний документ необхідний для застосування цього стандарту. У разі датованих посилань застосовують тільки наведене видання. У разі недатованих посилань потрібно користуватись останнім виданням нормативного документа (разом зі змінами).

ISO 14020 Environmental labels and declarations — General principles.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЯСНЕННЯ

ISO 14020 Екологічні маркування та декларації. Загальні принципи.

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цьому стандарті вжито терміни та визначення позначених ними понять, наведені нижче.

Для використання в стандартизації ISO та IEC підтримують термінологічні бази даних за такими адресами:

- ISO платформа перегляду в Інтернеті: доступна на веб-сайті <http://www.iso.org/obp>
- IEC Electropedia: доступна на <http://www.electropedia.org/>.

3.1 програма екологічного маркування типу I (*Type I environmental labelling programme*)

Добровільна, заснована на багатьох критеріях, незалежна програма надання ліцензії (3.13) третьою стороною (3.7), яка дає змогу використовувати екологічне маркування на продукції (3.2), зазначаючи загальну екологічну перевагу продукції в межах конкретної категорії продукції (3.3) за результатами розгляду життєвого циклу (8.3 ISO 14050)

3.2 продукція (*product*)

Будь-які вироби чи послуги

(6.2 ISO 14050, змінено: вилучено примітку)

3.3 категорія продукції (*product category*)

Група продукції (3.2) еквівалентної функційної призначеності (8.3.3 ISO 14050)

3.4 екологічні критерії для продукції (*product environmental criteria*)

Екологічні вимоги, яким має відповідати продукція (3.2), з тим щоб їй було надано екологічне маркування (8.3.3.3 ISO 14050)

3.5 функційна характеристика продукції (*product function characteristic*)

Характерна ознака продукції (3.2), пов'язана з її експлуатаційними параметрами та використанням (8.3.3.3 ISO 14050)

3.6 орган з екологічного маркування (*ecolabelling body*)

Орган як третя сторона (3.7) та його представники, які оперують програмою екологічного маркування типу I (3.1) (8.3.4 ISO 14050)

3.7 третя сторона (*third party*)

Особа чи орган, визнані незалежними від сторін — учасниць розгляду певного питання.

Примітка. «Сторони-учасниці» зазвичай представляють інтереси постачальника («перша сторона») і покупця («друга сторона») (3.7 ISO 14050)

3.8 заінтересована сторона (*interested party*)

Будь-яка сторона, на яку впливає програма екологічного маркування типу I (3.1)

3.9 ліцензіат (*licensee*)

Сторона, уповноважена органом з екологічного маркування (3.6) на використання екологічного маркування типу I (8.3.2 ISO 14050)

3.10 екологічний аспект (*environmental aspect*)

Елемент діяльності організації або її продукції (3.2), який взаємодіє чи може взаємодіяти з довкіллям.

Примітка 1. Екологічний аспект може спричинювати вплив(и) на довкілля (3.11). Суттєвий екологічний аспект — це такий екологічний аспект, який спричинює чи може спричинити суттєвий вплив (або кілька суттєвих впливів) на довкілля.

Примітка 2. Суттєвий екологічний аспект установлює організація за одним або кількома критеріями

(3.2.2 ISO 14001, змінено: вилучено слова «чи послуг»)

3.11 вплив на довкілля; вплив на навколишнє середовище (*environmental impact*)

Зміна в довкіллі, несприятлива чи сприятлива, яку цілком або частково спричинено екологічними аспектами (3.10) організації (3.2.4 ISO 14001)

3.12 сертифікація (*certification*)

Процедура письмового засвідчення третьою стороною (3.7) відповідності продукції (3.2) чи процесу встановленим вимогам

(3.10 ISO 14050, змінено: слова «продукції, процесу чи послуги» замінено словами «продукції чи процесу»)

3.13 ліцензія (для екологічного маркування типу I); ліцензія (*licence (for Type I environmental labelling); licence*)

Документ, виданий за правилами системи сертифікації (3.12) і яким орган з екологічного маркування (3.6) надає особі чи органу право на використання екологічних маркувань типу I для своєї продукції (3.2) згідно з правилами програми екологічного маркування

(8.3.1 ISO 14050, змінено: додано другий термін «ліцензія», а слова «чи послуги» вилучено з визначення)

3.14 відповідність призначеності (*fitness for purpose*)

Здатність продукції (3.2) чи процесу виконувати певну функцію за заданих умов

(8.3.3.1 ISO 14050, змінено: слова «продукції, процесу чи послуги» замінено словами «продукції чи процесу»)

3.15 перевіряльник (verifier)

Особа чи орган, що здійснює перевірення (3.16)
(5.3 ISO 14050)

3.16 перевірення (verification)

Підтвердження наданням об'єктивних доказів, що встановлених вимог дотримано
(5.1 ISO 14050).

4 ПРИЗНАЧЕНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОГО МАРКОВАННЯ ТИПУ I

Загальна ціль екологічних маркувань та декларацій полягає в тому, щоб передаванням перевірюваної та точної інформації, яка не вводить в оману щодо екологічних аспектів продукції, сприяти розширенню попиту та пропозиції тієї продукції, яка завдає меншої шкоди довкіллю, тим самим заохочуючи використання можливостей для ринково обумовленого безперервного поліпшення екологічного стану довкілля.

Призначеністю програм екологічного маркування типу I є сприяння зменшенню пов'язаних з продукцією впливів на довкілля встановленням продукції, яка відповідає критеріям конкретної програми екологічного маркування типу I щодо загальної екологічної переваги.

Призначеністю цього стандарту є забезпечення прозорості та достовірності під час упровадження програм екологічного маркування типу I, а також узгодженості принципів та процедур, застосованих до цих програм.

5 ПРИНЦИПИ**5.1 Добровільний характер програми**

Треба, щоб програми екологічного маркування типу I, зокрема й розроблювані або керовані за підтримки державних органів, було виконано на добровільних засадах.

5.2 Зв'язок з ISO 14020

Нарівні з вимогами цього стандарту треба застосовувати принципи, установлені в ISO 14020. Якщо вимоги цього стандарту є конкретнішими за вимоги стандарту ISO 14020, треба дотримувати цих конкретніших вимог.

5.3 Використання екологічних маркувань

Використання екологічних маркувань відповідно до вимог цього стандарту розглядають як вказівку на дотримання всіх екологічних та інших відповідних законодавчих вимог.

5.4 Розгляд життєвого циклу

Завдання щодо зменшення впливів на довкілля, а не просто перенесення впливів від певних середовищ або стадій життєвого циклу продукції на інші, краще за все виконати, якщо під час установлення екологічних критеріїв для продукції розглядати весь життєвий цикл продукції.

Під час розроблення екологічних критеріїв для продукції стадіями життєвого циклу треба охопити видобування ресурсів, витотовлення, розподілення, використання та видалення з урахуванням екологічних показників відповідних середовищ. Будь-яке відхилення від цього всеохопного підходу чи вибіркове врахування екологічних проблем обмеженого поширення треба об'єднати.

5.5 Вибірковість

Треба, щоб установлювані екологічні критерії для продукції давали можливість відрізнити екологічно кращу продукцію від іншої в межах певної категорії продукції на основі вимірюваної різниці у впливах на довкілля. Треба, щоб екологічні критерії для продукції були такими, щоб можна було розрізнити продукцію лише тоді, коли ця різниця у впливах є суттєвою. Методології випробування та перевірення, використані для оцінювання продукції, мають різні рівні точності та достеменності. Це треба враховувати під час визначення суттєвості впливів цієї різниці.

Після того як екологічні критерії для продукції було встановлено відповідно до вищенаведених вимог, використання маркування треба поширювати на всю продукцію, яка задовольняє ці критерії.

5.6 Екологічні критерії для продукції**5.6.1 Розгляд аспектів життєвого циклу**

Екологічні критерії для продукції треба встановлювати на основі показників, отриманих за результатами розгляду аспектів життєвого циклу (див. 6.4).

5.6.2 Основні вимоги щодо критеріїв

Екологічні критерії для продукції треба встановлювати для осяжних рівнів, а також треба, щоб ці критерії враховували відносні впливи на довкілля, можливості та точність вимірювання.

5.7 Функційні характеристики продукції

Під час розроблення критеріїв треба брати до уваги відповідність продукції призначеності та рівні експлуатаційних характеристик. Треба розглянути можливість використання в програмі міжнародних, регіональних або національних стандартів на продукцію згідно з ієрархічністю використання стандартів, викладених в ISO 14020.

Примітка. У контексті екологічного маркування відповідність призначеності означає, що продукція задовольняє вимоги щодо охорони здоров'я, безпеки та споживчих характеристик.

5.8 Чинність вимог програми

5.8.1 Строки чинності

Екологічні критерії та функційні вимоги для кожної категорії продукції треба встановлювати на попередньо визначені строки.

5.8.2 Строки аналізування

Екологічні критерії та функційні вимоги до продукції треба аналізувати в попередньо визначені строки, беручи до уваги такі чинники, як нові технології, нову продукцію, нову екологічну інформацію та зміни потреб ринку. Аналізування екологічних критеріїв та функційних вимог до продукції не передбачає необхідності внесення змін до них.

5.9 Консультування

На початковому етапі треба запровадити процес формальної відкритої участі всіх заінтересованих сторін, щоб вибрати та проаналізувати категорії продукції, екологічні критерії та функційні характеристики продукції.

5.10 Відповідність та перевірюваність

Треба, щоб усі елементи екологічних критеріїв та функційні характеристики продукції програми екологічного маркування були такими, щоб їх міг перевірити орган з екомаркування. Треба, щоб методи оцінювання відповідності передбачали, з дотриманням першочерговості, використання наведеного нижче:

- стандартів ISO та IEC;
- інших міжнародно визнаних стандартів;
- регіональних та національних стандартів;
- інших методів, які можна повторити та відтворити та які відповідають прийнятим принципам усталеної лабораторної практики (інформацію про усталену лабораторну практику наведено в ISO/IEC 17025);
- доказів від виробника.

5.11 Якість даних

Орган з екомаркування повинен вимагати, щоб дані унайменшували упередженість і невизначеність настільки, наскільки це практично можливо, та були найкращої якості. Треба, щоб якість даних характеризували кількісні та якісні аспекти, а джерело даних треба зазначати у вимогах щодо критеріїв, коли це можливо.

5.12 Прозорість

Треба, щоб програма екологічного маркування типу I забезпечувала можливість продемонструвати прозорість на всіх стадіях її розроблення та функціонування. Прозорість означає, що інформація має бути доступною заінтересованим сторонам для проведення інспектування та подання зауваг у всіх доречних випадках. Для подання зауваг необхідно надати достатній період часу. Треба, щоб ця інформація охоплювала:

- вибирання категорій продукції;
- вибирання та розроблення екологічних критеріїв для продукції;
- функційні характеристики продукції;
- методи випробування та перевірення;
- порядок сертифікування та присвоєння маркування;

- строки аналізування;
 - строки чинності;
 - доказ неконфіденційного характеру, на підставі якого присвоюють маркування;
 - джерела фінансування розроблення програм (наприклад, оплата послуг, урядова фінансова підтримка тощо);
 - перевірення відповідності.
- Прозорість не повинна суперечити вимогам 5.16.

5.13 Доступність

Треба, щоб процеси подання заявок до програм екологічного маркування та участі в цих програмах були відкритими для всіх потенційних заявників. Усі заявники, які задовольнили екологічні критерії для конкретної категорії продукції та інші вимоги програми, повинні мати право на отримання ліцензії з дозволом використовувати маркування.

5.14 Наукові засади екологічних критеріїв для продукції

Треба, щоб основою розроблення та вибирання критеріїв були обґрунтовані науково-технічні принципи. Критерії треба формувати на основі даних, які підтверджують заяву щодо екологічної переваги.

5.15 Уникнення конфлікту інтересів

Треба, щоб програми екологічного маркування типу I гарантували, що вони є вільними від неналежного впливу. Треба, щоб програма забезпечувала можливість продемонструвати, що джерела фінансування не спричиняють конфлікту інтересів.

Примітка. Відповідні настанови наведено також в ISO/IEC 17065.

5.16 Компетентність перевіряльників

Орган з екомаркування повинен визначити процедури, які охоплюють процес оцінювання та підвищення компетентності перевіряльників за допомогою, наприклад, періодичного навчання. Орган з екомаркування повинен мати прозорий задокументований процес для управління діяльністю з перевірення та забезпечення простежуваності.

5.17 Витрати та оплата послуг

Оплата послуг може охоплювати оплату витрат на опрацювання заявки, витрат на проведення випробування й адміністративні витрати. Треба, щоб витрати та оплата послуг, пов'язані з присвоєнням та підтриманням чинності маркування, враховували всі витрати програми та утримувалися на якомога нижчому рівні, щоб забезпечити максимальну доступність.

Треба, щоб тарифи на будь-які послуги були справедливими для всіх заявників та ліцензіатів.

5.18 Конфіденційність

Треба забезпечити конфіденційність усієї інформації, визначеної як конфіденційна.

5.19 Взаємне визнання

Треба заохочувати взаємне визнання, ґрунтоване на довірі. Взаємно може бути визнано результати випробування, інспектування, оцінювання відповідності, процедури адміністрування і, якщо доречно, екологічні критерії для продукції.

Для забезпечення повної прозорості треба, щоб була доступною інформація щодо чинних угод про взаємне визнання з іншими органами з екомаркування.

Примітка. Докладніші настанови наведено в ISO/IEC 17040.

6 ПРОЦЕДУРИ

6.1 Загальні положення

Екологічне маркування типу I передбачає запровадження ітеративного процесу, який охоплює:

- консультування із заінтересованими сторонами;
- вибирання категорій продукції;
- розроблення, аналізування та модифікування екологічних критеріїв для продукції;
- установлення функційних характеристик продукції;
- упровадження процедур сертифікування в межах програми та інших елементів керування нею.

Треба, щоб упровадження процедур сертифікування охоплювало встановлення компетентності перевіряльників, зокрема знань щодо:

- відповідної галузі та продукції в межах галузі;
- екологічних критеріїв, пов'язаних з продукцією, зокрема методології, використаної для розроблення критеріїв;
- нормативної бази;
- правил програми екологічного маркування типу I;
- вимог цього стандарту та інших стандартів, стосовних перевірення.

6.2 Консультування із заінтересованими сторонами

Орган з екомаркування повинен запровадити формальний механізм консультування, який сприятиме повній участі всіх заінтересованих сторін. Такий механізм може охоплювати залучення окремих груп представників заінтересованих сторін, наприклад консультативної ради, дорадчого комітету або публічні слухання.

Консультування — це безперервний процес, який відбувається під час вибирання категорії продукції та встановлення екологічних критеріїв і функційних характеристик продукції. Заінтересованим сторонам треба надати достатньо часу та доступ до конкретних даних і джерел використаної інформації. Треба, щоб процес консультування також забезпечував упевненість у тому, що зауваги заінтересованих сторін до програми буде належно розглянуто та надано відповіді. Потрібно докладати доречних зусиль для досягнення консенсусу протягом усього процесу.

6.3 Вибирання категорій продукції

6.3.1 Початкове дослідження

На цьому етапі процесу має бути проведено дослідження щодо потенційних категорій продукції та особливостей ринку. Ціллю дослідження є встановлення можливості визначення категорій продукції. Треба, щоб дослідження охоплювало:

- початкове вибирання можливих категорій продукції;
- консультування із заінтересованими сторонами;
- вивчення ринку (наприклад, щодо особливостей, розміру, попиту);
- постачальників на ринку (наприклад, малі та середні підприємства, іноземні та вітчизняні виробники);
- пов'язані з продукцією впливи на довкілля;
- потенційні можливості та необхідність поліпшення екологічного стану довкілля;
- визначення сфери застосування категорій продукції з урахуванням рівнозначності використання та відповідності призначеності, зокрема й функційних характеристик продукції;
- наявність даних;
- чинні національні та міжнародні законодавчі акти та угоди.

6.3.2 Подання пропозиції щодо категорії продукції

Після завершення початкового дослідження орган з екомаркування буде у змозі з'ясувати, які з категорій продукції, швидше за все, будуть прийнятними на ринку. Для заінтересованих сторін потрібно підготувати пропозицію щодо категорії продукції з коротким викладом складників попереднього дослідження, його висновками та оцінками, за якими підготовлено пропозицію щодо категорій продукції для цієї програми.

6.4 Вибирання та розроблення екологічних критеріїв для продукції

6.4.1 Вибирання екологічних критеріїв для продукції

Структура та процедури, установлені в цьому стандарті, призначено для забезпечення однаковості прийнятих рішень стосовно остаточних критеріїв за результатами процесу консультування між органом з екомаркування та заінтересованими сторонами. Критерії потрібно вибирати відповідно до вимог, установлених у 5.2—5.19.

Прикладом застосування цього підходу є матриця в таблиці 1, наведена для того, щоб допомогти органам з екомаркування розпочати вибирання екологічних критеріїв для продукції. Матриця поєднує стадії життєвого циклу продукції з основними екологічними показниками вхідних і вихідних потоків. Показники викидів згруповано за середовищами, і зазвичай певному середовищу відповідає кілька показників. Дослідження стадій життєвого циклу (яке може стати наступною частиною попереднього дослідження,

описаного в 6.3.1) може призвести до висновку, що впливи на довкілля на деяких стадіях є незначними, і немає підстав для подальшого їх розгляду. Треба, щоб це дослідження показало, що вибрані екологічні критерії для продукції не призводять до перенесення впливів від однієї стадії життєвого циклу до іншої або від одного середовища до іншого без явно визначеної екологічної вигоди.

Таблиця 1 — Матриця для вибирання типових екологічних критеріїв для продукції

Стадії життєвого циклу	Екологічні показники вхідних/вихідних потоків					
	Енергія	Ресурси	Викиди (скиди) у			Інше
	Відновлювана/невідновлювана	Відновлювані/невідновлювані	Водні об'єкти	Атмосферне повітря	Земельні ділянки	
Добування ресурсів						
Виробництво						
Розподілення						
Використання						
Видалення						

6.4.2 Розроблення екологічних критеріїв для продукції

6.4.2.1 Загальні положення

Під час розроблення критеріїв потрібно брати до уваги відповідні локальні, регіональні та глобальні екологічні проблеми, наявні технології та економічні аспекти.

Екологічні критерії для продукції потрібно виражати в показниках:

- впливів на довкілля та природні ресурси; або
- коли це практично неможливо, екологічних аспектів, наприклад, викидів (скидів) у довкілля.

Треба уникати критеріїв, які безпосередньо чи опосередковано вимагають або унеможливають використання конкретних процесів чи методів виробництва без обґрунтування. Будь-які вилучення з розгляду певних речовин треба обґрунтовувати за науковою методологією, що відповідає принципу 3 ISO 14020. У цьому разі корисну інформацію можна отримати за допомогою таких методів, як оцінювання ризику.

Деякі основні питання цього етапу програми маркування розглянуто в 6.4.2.2—6.4.2.5.

6.4.2.2 Визначення найважливіших для зменшення впливу на довкілля напрямків

Орган з екомаркування повинен визначити стадії життєвого циклу продукції, на яких впливи на довкілля різняться залежно від продукції в межах певної категорії. Треба аналізувати діапазони та мінливість даних, отриманих для конкретної продукції, щоб мати впевненість в адекватності вибраних екологічних критеріїв для продукції, а також у тому, що вони відображають наявну відмінність між продукцією.

6.4.2.3 Використання якісних та кількісних показників

Орган з екомаркування може вважати за належне застосовувати вагові коефіцієнти до вибраних екологічних вимог. Підстави для застосування кожного вагового коефіцієнта треба чітко пояснити та обґрунтувати.

6.4.2.4 Визначення числових значень для кожного відповідного критерію

Орган з екомаркування повинен визначити критерії, які найточніше відображають вибрані екологічні аспекти. Після визначення критеріїв орган з екомаркування повинен присвоїти їм числові значення. Ці значення можна подавати у вигляді мінімальних значень, порогових рівнів, які не допустимо перевищувати, масштабно-точкової системи або в інший відповідний та прийнятний спосіб.

6.4.2.5 Визначення методів випробування, процедур і наявності випробувальних лабораторій

Вимоги щодо випробування і перевірення потрібно розглядати одночасно з розробленням вимог до конкретної категорії продукції. Потрібно ретельно проаналізувати організаційну, технічну та економічну обґрунтованість цих вимог щодо випробування та перевірення.

Орган з екомаркування повинен надати посилання на методи випробування, які потрібні для будь-яких конкретних критеріїв чи характеристик, а також повинен дослідити наявність компетентних лабораторій, спроможних проводити випробування. Методи випробування потрібно вибирати відповідно до рекомендацій, наведених у 5.10.

6.5 Вибірання функційних характеристик продукції

Під час вибирання функційних характеристик продукції треба як належно врахувати функційну призначеність продукції. Це доцільніше робити на основі робочих характеристик продукції, а не конструкційних або описових характеристик.

Під час установлення функційних характеристик продукції потрібно враховувати:

- визначення функційних характеристик продукції;
- вибирання ключових експлуатаційних елементів, які характеризують функційну призначеність;
- перевірення того, що ключові експлуатаційні елементи є застосовними до всієї продукції з певної категорії;
- визначення необхідних рівнів експлуатаційних характеристик (див. 5.7).

6.6 Звітвання та оприлюднення

Після того як установлено категорії продукції, екологічні критерії та функційні характеристики продукції, їх потрібно оприлюднити. Треба, щоб у вибраному форматі звіт містив інформацію, яка показує, що:

- установлені категорія, критерії та характеристики відповідають сфері застосування, принципам та вимогам, викладеним у цьому стандарті;
- критерії є об'єктивними та обґрунтованими;
- є методи для перевірення екологічних критеріїв та функційних характеристик продукції;
- заінтересованим сторонам було надано можливість брати участь у процесі, а їхні думки було враховано.

Орган з екомаркування також повинен надавати на запит інформацію, яка пояснює покупцям та населенню значення маркування.

6.7 Запровадження змін до екологічних критеріїв для продукції

Якщо маркування вже присвоєно продукції, є кілька чинників, які треба враховувати для того, щоб установити час, коли зміни до критеріїв набудуть чинності.

Такими чинниками можуть бути:

- терміновість забезпечення відповідності зміненням екологічним критеріям для продукції;
- масштаб зміни, тривалість та рівень складності переоснащення процесу виготовлення для забезпечення відповідності переглянутим критеріям;
- уникнення ненавмисної комерційної переваги, наданої окремому виробнику, окремому проекту чи процесу;
- потреба в залученні постачальників матеріалів для ліцензіата;
- заходи, яких необхідно вжити щодо наявної продукції з маркуванням, присвоєним за попередніми критеріями, яка все ще є в ланцюгу постачання кінцевому споживачу;
- час, потрібний для належного консультування з ліцензіатами;
- складність адміністрування змін у межах органу з екомаркування;
- законодавчі вимоги.

7 ВИМОГИ ЩОДО СЕРТИФІКУВАННЯ ТА ДОТРИМАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ

7.1 Загальні положення

У розділі 7 викладено загальні вимоги щодо сертифікування та дотримання відповідності.

Примітка. Відповідні настанови наведено також в ISO/IEC 17065.

7.2 Основні поняття

7.2.1 Загальні положення

Умови, необхідні для присвоєння маркування, зазвичай можна розділити на складники, визначені в 7.2.2 та 7.2.3.

7.2.2 Загальні правила

Весь комплекс робіт, пов'язаних із програмою, здійснюють за загальними правилами. Ці загальні правила регулюють загальні умови надання ліцензії та використання маркування. Треба, щоб ці загальні правила поширювалися (але не обмежувалися ними) на такі питання:

- рекламування ліцензіатами;
- умови, які можуть призвести до призупинення чинності ліцензії, її скасування чи анулювання;
- процедури виконання коригувальних дій у разі невідповідності;
- процедури вирішення спорів, методики випробування та перевірення, структура тарифів на послуги;
- настанови щодо використання логотипу.

Важливо, щоб усі передумови надання ліцензії та використання маркування було внесено до загальних правил, екологічних критеріїв та враховано у функційних характеристиках продукції, оскільки лише ці вимоги може бути використано як підґрунтя надання або анулювання ліцензії на використання маркування.

7.2.3 Екологічні критерії для продукції та функційні характеристики продукції для кожної категорії продукції

Для кожної категорії продукції складники технічних вимог програми екологічного маркування типу I установлюють за екологічними критеріями та функційними характеристиками продукції.

7.3 Ліцензування

Орган з екомаркування несе відповідальність за ліцензування заявників. Орган з екомаркування повинен надавати ліцензію на використання маркування лише тоді, коли він переконаний, що:

- заявник відповідає загальним правилам програми;
- продукція відповідає екологічним критеріям та має функційні характеристики, застосовні до категорії продукції, до якої вона належить.

Видавання ліцензії не зобов'язує ліцензіата використовувати маркування.

Орган з екомаркування повинен вести загальнодоступний перелік продукції, якій було присвоєно маркування.

7.4 Процедури проведення оцінювання та демонстрування відповідності

7.4.1 Основний принцип

Методологію оцінювання того, чи відповідає продукція екологічним критеріям і має відповідні функційні характеристики, та методологію перевірення поточної відповідності треба задокументувати, а також треба, щоб вони були достатньо жорсткими, щоб підтримувати довіру до програми.

Може бути багато чинників, які впливають на вибирання процедур оцінювання відповідності, а методології можуть різнитися залежно від конкретної програми.

7.4.2 Наглядання та контролювання

Орган з екомаркування повинен аналізувати вимоги програми і відповідно до загальних правил (див. 7.2.2) визначати доречну форму перевірення кожної вимоги. Після завершення аналізування вимог треба розробити план наглядання та контролювання.

7.4.3 Підтверджувальна документація

Орган з екомаркування повинен отримати документальне підтвердження того, що заявник дотримує вимоги програми. Треба, щоб усі дані були загальноновизнаної якості та щоб їх можна було перевірити.

Орган з екомаркування повинен розробити і надавати на запит документацію, яка містить щонайменше таке:

- категорію продукції;
- екологічні критерії для продукції, функційні характеристики продукції, строк чинності критеріїв, методик випробування та перевірення;
- процедури сертифікування та присвоєння;
- критерії періодичного аналізування;
- підтвердження неконфіденційного характеру щодо підстав присвоєння маркування;
- джерела фінансування розроблення програми (наприклад, оплата послуг, урядова фінансова підтримка тощо);
- перевірення відповідності.

7.4.4 Декларації щодо відповідності

Якщо програма дає заявнику змогу використовувати декларацію щодо відповідності певним вимогам програми, то потрібно, щоб декларація щодо відповідності відповідала рекомендаціям, викладеним в ISO/IEC 17050.

7.4.5 Перевірення

Процес перевірення треба повністю задокументувати, і цю документацію повинен зберігати орган з екомаркування. Ці вимоги треба виконувати протягом періоду чинності ліцензії та протягом доречного періоду після цього з урахуванням строку придатності продукції.

Треба, щоб мінімальна інформація щодо перевірення, яку має бути задокументовано та яку потрібно зберігати, містила:

- a) ідентифікацію використовуваного стандарту або методу;
- b) документальне підтвердження, якщо перевірення не може бути виконано випробуванням готової продукції;
- c) результати випробування, якщо вони потрібні для перевірення;
- d) якщо перевірення здійснює поза межами програми незалежний перевіряльник, то назву та адресу незалежного перевіряльника.

7.5 Моніторинг відповідності

Після отримання ліцензії ліцензіат повинен інформувати орган з екомаркування про будь-які зміни, які можуть вплинути на постійну відповідність вимогам його продукції.

Орган з екомаркування повинен забезпечити, щоб будь-яку зміну в продукції або процесі її виготовлення, які можуть вплинути на відповідність, було розглянуто, і повинен вимагати від ліцензіата коригувальних дій, якщо відповідності не дотримано.

Відповідальність ліцензіата полягає в тому, щоб забезпечити дотримання вимог програми.

7.6 Захист маркування

Орган з екомаркування повинен забезпечити юридичну захищеність свого маркування (тобто сертифікаційного знака/логотипу), щоб запобігти несанкційованому використанню, та підтримувати довіру громадськості до програми.

Орган з екомаркування повинен мати чітку та докладно викладену політику щодо належного використання маркування. Треба, щоб будь-який відхил від цієї політики був приводом для застосування відповідних коригувальних дій та можливого анулювання ліцензії.

БІБЛІОГРАФІЯ

- 1 ISO 14001:2015 Environmental management systems — Requirements with guidance for use
- 2 ISO 14025 Environmental labels and declarations — Type III environmental declarations — Principles and procedures
- 3 ISO 14050:2009 Environmental management — Vocabulary
- 4 ISO/IEC 17025 General requirements for the competence of testing and calibration laboratories
- 5 ISO/IEC 17040 Conformity assessment — General requirements for peer assessment of conformity assessment bodies and accreditation bodies
- 6 ISO/IEC 17050 (all parts) Conformity assessment — Supplier's declaration of conformity
- 7 ISO/IEC 17065 Conformity assessment — Requirements for bodies certifying products, processes and services.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЯСНЕННЯ

ISO 14001:2015 Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування

ISO 14025 Екологічні маркування та декларації. Екологічні декларації типу III. Принципи та процедури

ISO 14050:2009 Екологічне управління. Словник термінів

ISO/IEC 17025 Загальні вимоги щодо компетенції випробувальних та калібрувальних лабораторій

ISO/IEC 17040 Оцінювання відповідності. Загальні вимоги до рівноправного оцінювання органів оцінювання відповідності та органів акредитації

ISO/IEC 17050 (усі частини) Оцінювання відповідності. Декларація постачальника про відповідність

ISO/IEC 17065 Оцінювання відповідності. Вимоги до органів з сертифікації продукції, процесів та послуг.

ДОДАТОК НА
(довідковий)

**ПЕРЕЛІК НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ УКРАЇНИ,
ІДЕНТИЧНИХ МІЖНАРОДНИМ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СТАНДАРТАМ,
ПОСИЛАННЯ НА ЯКІ Є В ЦЬОМУ СТАНДАРТІ**

ДСТУ ISO 14001:2015 Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосовування (ISO 14001:2015, IDT)

ДСТУ ISO 14025:2008 Екологічні маркування та декларації. Екологічні декларації типу III. Принципи та процедури (ISO 14025:2006, IDT)

ДСТУ ISO 14050:2016 (ISO 14050:2009, IDT) Екологічне управління. Словник термінів

ДСТУ ISO/IEC 17025:2017 (ISO/IEC 17025:2017, IDT) Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій

ДСТУ ISO/IEC 17040:2007 Оцінювання відповідності. Загальні вимоги до рівноправного оцінювання органів оцінювання відповідності та органів акредитації (ISO/IEC 17040:2005, IDT)

ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2014 Оцінка відповідності. Вимоги до органів з сертифікації продукції, процесів та послуг (EN ISO/IEC 17065:2012).

Код згідно з ДК 004: 13.020.50

Ключові слова: відповідність, декларація щодо відповідності, екологічні критерії, екологічне маркування типу I, екологічне маркування, ліцензія, життєвий цикл, перевірення, програма екологічного маркування типу I, продукція, сертифікування.
